

Műhely

A mi „rejtett potenciálunk”

TÓTH Máté

Két kiváló fiatal szegedi egyetemista, *Molnár Sándor* és *Nagy Gyula* dolgozata olvasható a következő oldalakon. Tudatosan kerestük őket, és örömmel vesszük tudomásul, hogy itt vannak két nagyszerű projekttel, amelyek elsősorban a szakma iránti őszinte érdeklődésről, kreativitásról és – ami gyakran hiányossága a hasonló hallgatói projekteknek – céltudatos és kitartó munkáról tanúskodnak.

A K2 kísérleti műhely már indulásakor kitűzte célul, hogy népszerűsíti a felsőoktatási intézményekben folyó könyvtár- és információ-tudományi kutatásokat, illetve a programjain bemutatkozási lehetőséget biztosít a tehetséges egyetemi, főiskolai hallgatóknak, fiatal kutatóknak. A két szerző is egy ilyen rendezvényen bukkant fel.

A virtuális kutatócsoport működése során három tevékenységre helyeztünk nagy hangsúlyt:

1. a szakirodalom alapján az új technológiai trendek figyelése;
2. új technológiákkal kapcsolatos kísérletek végzése, ösztönzése;
3. rendezvények szervezése, amelyeken az új technológiai lehetőségeket és a fiatal kutatókat megismertetjük a nagyközönséggel.

A tevékenység részleteiről és az új eredményekről a K2 műhely blogján¹ számoltunk be. Összesen nyolc rendezvény, 28 előadás vagy tutorial és összesen több mint 300 látogató számszerűsítve is jól jellemzi a műhely rendezvényeinek elmúlt évi eredményeit. Ennél is fontosabb azonban, hogy új együttműködések, ismeretségek születtek mind könyvtárakkal, mind külső ipari

partnerekkel, mind pedig sokra hivatott, de a szakma előtt eddig ismeretlen fiatal kutatókkal, egyetemistákkal. A tevékenységeink támogatásához felkértünk egy tanácsadó testületet – *Drótos Lászlót* (Országos Széchényi Könyvtár), *Fodor Jánost* (Eötvös Loránd Tudományegyetem) és *Jóföldi Endrét* (WebLib Kft.), – akik a könyvtáros szakmában és az IT területén eltöltött hosszú évek tapasztalatával irányt adtak a műhely tevékenységének. Rajtuk kívül elsősorban fiatal, innovatív, ötletekkel teli fiatalokra, azon belül is gyakran pályakezdekre alapoztuk a kutatási tevékenység legnagyobb részét.

Az „engedjünk teret a tehetséges fiataloknak” frázis már-már szinte évtizedes közhelyszámba megy a szakmai párbeszédnek során, ennek ellenére folyamatosan úgy érezhetjük, hogy nagyon komoly tennivalóink vannak ezen a területen. A fiatalokat akkor van értelme bevonni a szakmai közéletbe és a tudományos kommunikációba, ha az nem az „engedjünk a kicsinek” nagyvonalúságából fakadó nemes gesztus, hanem éppen a hideg professionalizmus által motivált szükségyszerűség. Lassan el lehet felejtenünk az évtizedes tapasztalatokon, illetve a korhoz illő konzervativizmuson nyugvó „lassú haladás” kontra „forrófejű ifjúság” és az ebből fakadó „generációs viták” sztereotípiáit is. Amit én látok a „mai fiatalok”-ból, az az, hogy sokan nagyon sokat képesek dolgozni, mert megszokták, hogy az előrehaladásnak ez az egyetlen útja. Sokuknak az angol szinte a második anyanyelve, a technológiában rendkívüli jártassággal bírnak, jól kommunikálnak és hatékonyan érvényesítik érdekeiket. Lehet, hogy túlságosan szerencsés vagyok, de nekem a szakmában fel-felbukkanó fiatalokból, illetve az egyetemi hallgatóimról jellemzően ez a kép áll össze. Csupa olyan tulajdonság, képesség, amelyet a könyvtárak sem nélkülözhetnek. Örülünk hát annak, hogy kifejezik elkötelezettségüket a szakmánk iránt, használjuk ki a tudásukat, a lelkesedésüket és azt, hogy sok olyan értékkel bírnak, ami a korábbi generációk esetében ritkaságszámba ment. Ez mindnyájunknak hasznos: ők könnyebben bekapcsolódhatnak a szakmába, a már pályán lé-

vők pedig első pillanattól kezdve profitálhatnak a pályakezdekké tudásából és innovatív ötleteiből. Ők a mi rejtett potenciálunk, amelyet felszínre hozva nagyon jelentős szellemi tőke állítható a hazai könyvtárügy szolgálatába.

A generációk közötti együttműködés, együttgondolkodás példája az idén 20. alkalommal megrendezett BOBCATSSS konferencia is. A BOBCATSSS-t diákok szervezik diákoknak, tanároknak és gyakorló szakmabelieknek 1993 óta, évente. Forrófejűségnek nyoma sincs, lelkesedésnek, munkabírásnak annál több, ami természetesen nem jelenti azt, hogy nem hárul nagy felelősség a háttérben meghúzódó professzorokra. A BOBCATSSS erejét jól jelzi, hogy azok, akik még hallgatóként vettek részt az első szimpóziumokon, azok ma már erejük teljében lévő oktatókként viszik a saját diákjaikat a konferenciákra.

A BOBCATSSS húsz éve más tekintetben is jó tükör a fiatalokról. Idén Amszterdamban² több vezető nyugati könyvtárosképző intézmény oktatója megjegyezte, hogy míg az első konferenciákon még igencsak gyenge angolsággal bírtak a közép-kelet európai (lengyel, magyar, cseh, litván, lett) hallgatók, addig mára eltűnt a különbség Európa két féltekéje között ebben a tekintetben is. A nyelv pedig nagyon meghatározó, amikor új gondolatokat, innovatív üzeneteket kell közvetíteni. Abban biztosak lehetünk, hogy a jelenlegi magyar fiatalok sokkal inkább partnerként jönnek számításba más európai egyetemek, könyvtárak szempontjából, mint akár tíz évvel ezelőtt.

Idén több európai kezdeményezés is indult, jellemzően Facebook közösségek formájában, amelyek a fiatalokban meglévő rejtett szellemi kincset próbálják meg a szakma javára hasznosítani. (IFLA New Professionals³; Our Hidden Potential⁴) A mi rejtett potenciálunk kiaknázásának csak az egyik oldala a felsőoktatási intézmények által végzett tehetséggondozás, a másik oldal a könyvtáros szakmáé, ahol vannak még teendőink.

A 2011. június 14-én „*Körkép – Egyetemi technológiai kutatások a könyvtárosképzésben*”

címmel tartottunk szakmai napot az Országos Széchényi Könyvtárban. Korábbi rendezvényeinken is igyekeztünk a szakmai nagyközönség számára addig ismeretlen, ugyanakkor kiváló előadókat felkérni, ezen a napon azonban kifejezetten az egyetemisták, főiskolások által végzett technológiai jellegű, vagy technológiák használatával kapcsolatos kutatási projekteket mutattunk be. Ezzel egyrészt megjelenési lehetőséget kívántunk számukra biztosítani, másrészt pedig alkalmat a leendő munkáltatóik előtti bemutatkozásra.

A hazai könyvtárosképző intézmények vezetőit megkértük, hogy ajánljanak nekünk olyan hallgatókat, akik kész kutatási eredményekkel rendelkeznek és azt képesek és hajlandók is egy-egy 20 perces előadás formájában bemutatni a szakmai közönségnek. Öt intézményből 11 hallgatót sikerült előadónak megnyernünk. Szomorú, hogy sok helyről visszajelzést sem kaptunk, ugyanakkor biztató, hogy akiket ajánlottak, azok igen magas színvonalon képviselték egyetemüket és valóban innovatív projektekről számoltak be.

Olyan beszámolókat kértünk, amelyek technológiai projektekről tudósítottak. A szakmai napon azonban kiderült, hogy szinte nincs olyan területe a könyvtárosságnak, amelyen ne lennének technológiai projektek, így az előadások ezen korlátozás ellenére reprezentálták a szakma sokszínűségét.

A következő két írásban közös, hogy a technológia lehetőségei felől közelítenek és azzal a könyvtár funkciórendszerének, illetve a könyvtáros modern kori szerepeinek egy-egy aspektusát mutatják be.

Nagy Gyula régóta foglalkozik a Personal Information Management, azaz magyarul a személyes információszerzés témával. Korábban a Tudományos és Műszaki Tájékoztatás hasábjain már közzétette kutatásai eredményeit.⁵ Most az okostelefonok, táblagépek és különösen az Android operációs rendszerrel működő számítógépek világában mutatja be ugyanezen kérdéskört.

Amikor a könyvtáros szakma a digitális kor haj-

nalán újradefiniálta saját szerepét, ismételten előjött *Gorman* és *Crawford* gondolata, miszerint „*a könyvtárak szerepe nem változott az elmúlt évezredekben, s nem fog változni a jövőben sem: beszerezni, őrizni, hozzáférhetővé tenni a tudást és az információt, bármilyen hordozón jelenik is meg, és segíteni az embereket, akik hozzá akarnak férni ezekhez*”⁶. A könyvtáros pedig úgy jelent meg – a *Nicholas* és *Dobrowolski* által újraértelmezett felhasználói attitűdök nyomán – mint aki az egyéni információs igényeket elégíti ki, függetlenül a könyvtári gyűjteménytől.⁷ A személyes információszerzés egy lehetőség, amelyet a könyvtáros vagy a könyvtár – akár profitorientált vállalkozás formájában – végezhet, elébe menve a társadalom által generált ilyen irányú igényeknek.

Molnár Sándor egy hely- és művelődéstörténeti célú temetői nyilvántartó rendszer fejlesztéséről ír. A projekt teljes mértékben egyéni kezdeményezés, ugyanakkor a szerző egymagában is komoly eredményeket ért el. A temető mellett, hogy az eltávozottak végső nyughelye, az élőknek egy lehetőség a múlttal való találkozásra, generációk közötti összekötő kapocs, identitást meghatározó és megerősítő szimbolikus tér. Mindezek mellett a hely- és művelődéstörténet, kulturális antropológia és néprajzi kutatások egyik fontos forrása. (Erre 17 évesen volt szerencsém rádöbbenni, amikor – az azóta miskolci legendává vált – *Pápay Sándor* magyar-történelem szakos tanár úr a budapesti Kerepesi temetőbe vitt minket osztálykirándulásra a diákok és a szülők nem kis megdöbbenését kiváltva.)

Molnár Sándor felhívja a figyelmet a temetők sírköveinek alaposabb dokumentálására és egy lehetséges utat mutat arra, hogy miként lehet a hely- és művelődéstörténeti szerepnek jobban megfelelni. A közkönyvtár, azonkívül, hogy információs központ, tanulási tér és a rekreáció helyszíne, fontos szerepet játszik a helyi identitás kialakításában. A közkönyvtár azzal, hogy közösségi teret szolgáltat a helyi lakosok számára, elmélyíti a valahová tartozás érzését. Egy temetői adatbázis a helyben élt elődökkel való kapcsolat felderítésére, tudatosítására is

alkalmas lehet, amivel növelhető a társadalmi tőke és erősíthető a helyi identitás.

Különösen azokon a vidékeken, ahol a települések megtartó ereje kisebb – munka- vagy szórakozási lehetőségek hiányában – fontos, hogy tudatosítsák azokat az értékeket, amelyek büszkeséggel töltik el a helyieket. A cikk jól demonstrálja, hogy egy technológiai projekt hogyan képes támogatni közvetve – egy helyi és művelődéstörténeti adatbázis kialakításával – a helyi identitás erősítését egy közösségben. A tanulmány egy konkrét projektről számol be, de bátran állíthatjuk, hogy tapasztalatai szélesebb körű szakmai program alapjául is szolgálhatnak.

Végezetül a legfőbb tanulság: ne hagyjuk, hogy a könyvtáros szakmát választó sokra hivatott fiatalokban rejlő potenciált mások aknázzák ki a saját javukra! Becsüljük meg őket, az ők, a mi és a használóink érdekében!

Jegyzetek

1. <http://blog.konyvtar.hu/k2/>
2. Information in e-motion. BOBCATSSS 2012 20th International Conference on Information Science. Amsterdam, 2012. január 23-25.
3. IFLA New Professionals Special Interest Group <http://www.facebook.com/npsig?ref=ts>
4. Our Hidden Potential – Bobcatssss 2012 <http://www.facebook.com/npsig?ref=ts#!/pages/Our-hidden-potential-Bobcatssss-2012/293712667352483>
5. Nagy Gyula: PIM – Személyes információszerzés. = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 57. évf. 2010. 11–12. sz. 458-474. p.
6. Crawford, Walt – Gorman, Michael: Future libraries: dreams, madness, and reality. Chicago - London, 1995. Idézi: TÓTH Gyula: A könyvtár történelmi szerepváltásai. = Könyvtárosok kézikönyve 3. szerk.: HORVÁTH Tibor-PAPP István. Budapest, Osiris Kiadó, 2001. p. 37.
7. Nicholas, David – Dobrowolski, Tom: Re-branding and re-discovering the digital information user. = Libri, 50. köt. 2000. p. 157–162.

A NAVA pontok jövője

A 2010 decemberében elfogadott Médiatörvény értelmében 2011. március 31-ét követően a NAVA működését az Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (NMHH) látja el.

A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy – a Neumann után – a NAVA-t jelenleg az MTVA Digitalizációs Műhely Kft. üzemelteti.

2011 decemberében elfogadta a parlament a 2004. évi 137. NAVA törvény módosítását (<http://www.magyarokszlony.hu>), mely szerint a NAVA gyűjtőkörét, a gyűjtemény szolgáltatásának a módját, a szolgáltatandó dokumentumok körét, az archiválás kritériumait az NMHH elnökének rendeletei határozzák majd meg.

Ezek elkészüléséig a korábbi jogszabályok hatályosak. A NAVA a kötelezpéldány-gyűjteményét az eddigieknek megfelelően gyarapítja a műsorszóró média (m1, m2, Duna, TV2, RTL Klub, Bartók, Kossuth, Petőfi) dokumentumaival (de a tervezett csatornabővítések kérdések még nyitott), valamint üzemelteti a különgyűjteményeit is (kgy.nava.hu).

A NAVA-pontokon keresztül továbbra is nyilvánosan szolgáltatja valamennyi gyűjtemény dokumentumait. Katalógusa szabadon kutatható (kereso.nava.hu).

(Katalist, 2012. 01. 10. Palyik Katalin tájékoztatása alapján.)